

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหา การจัดการนิทรรศการศิลปะ ตามการรับรู้ของอาจารย์ และนักศึกษา ศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในอาชีวศึกษาภาคกลาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการนิทรรศการศิลปะ ตามขั้นตอนดังนี้ การวางแผน การเตรียมงาน การจัดทำ การประชาสัมพันธ์ การเปิดการแสดง และการประเมินผลและติดตามผล
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการนิทรรศการศิลปะ
3. เพื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการนิทรรศการศิลปะ

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์คณะศิลปะหัตถกรรมและนักศึกษาประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม สาขาศิลปหัตถกรรม กลุ่มวิจิตรศิลป์ ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา 3 แห่ง และกองวิทยาลัยเทคนิค 2 แห่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ เอกสารประกอบคำบรรยาย สัมมนาต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการ

จัดนิทรรศการศิลปะ จากนั้นได้สร้างแบบสอบถามชั้น 1 ชุด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษาศิลปหัตถกรรม แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม ใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพในการจัดนิทรรศการศิลปะ ตามขั้นตอนต่าง ๆ 6 ด้าน ตามการรับรู้ของ อาจารย์และนักศึกษาศิลปหัตถกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอทั่วไปในการจัดนิทรรศการศิลปะ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แล้วนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มประชากรคือ อาจารย์และนักศึกษา ศิลปหัตถกรรม จำนวน 210 ฉบับ ได้รับคืนมา 195 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.85

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการทางสถิติ คือตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียงตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพในการจัดนิทรรศการศิลปะ ในด้านต่าง ๆ ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (open - ended) ที่เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะ นำเสนอในรูปแบบของความเรียงตามลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาจารย์คณะศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเทคนิค จำนวน 5 แห่ง เป็นชาย มากกว่าหญิง ทางด้านการศึกษาสูงสุดอาจารย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า สำหรับประสบการณ์ในการจัดนิทรรศการ

อาจารย์ส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการมาแล้ว สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนทั่วไปสนใจ นิทรรศการศิลปะ อาจารย์เห็นว่า เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้มากที่สุด รองลงมามีใจรักศิลปะ และเพื่อความพักผ่อนและความบันเทิงใจ

นักศึกษา แผนกจิตรศิลป์ ระดับ ปวช. 3 คณะศิลปหัตถกรรม มีจำนวนเพศชายและหญิง ใกล้เคียงกัน ด้านการเคยเข้าชมนิทรรศการศิลปะพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เคยเข้าชมนิทรรศการศิลปะของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สำหรับประโยชน์ของนิทรรศการศิลปะที่มีต่อการเรียน สามในสี่ของนักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์มาก และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อความสนใจนิทรรศการศิลปะของคนทั่วไปส่วนใหญ่คิดว่า เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพในการจัดนิทรรศการศิลปะด้านต่าง ๆ

1. ด้านการวางแผน

อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่า ผู้จัดการวางแผนและจัดทำโครงการล่วงหน้าและผู้จัดตั้งวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ส่วนอาจารย์มีความคิดเห็นในระดับน้อยกว่า มีนักศึกษาเป็นกรรมการ และดำเนินงานกันเอง นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับ ผู้จัดมีการวางแผนและจัดทำโครงการล่วงหน้าผู้จัดตั้งวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ผู้จัดมีการติดต่อศึกษาสถานที่ก่อนวางแผน และคณะกรรมการประกอบด้วยอาจารย์ เป็นกรรมการมีนักศึกษาเป็นผู้ช่วยนอกนั้นนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และ นักศึกษาแล้วพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

2. ด้านการเตรียมงาน

อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดว่า ผลงานที่นำมาจัดคือประเภทจิตรกรรม ส่วนความคิดเห็น ในระดับมาก ได้แก่ผลงานที่จัดแสดง ได้จากงานสร้างสรรค์ในรายวิชาที่กำลังศึกษา จำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาปีที่ 3 รองลงมาอาจารย์มีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่จำนวนผลงานที่นำมาจัดเป็นประเภทอื่นๆ และจำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ จำนวนผลงานที่นำมาจัดเป็นประเภท จิตรกรรมมีการออกแบบการจัดแสดงผลงานและจำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาปีที่ 3 ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และนักศึกษาแล้วพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

3. ด้านการจัดทำ (การจัดงานและสถานที่)

อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่า มีการใช้แสงหรือติดตั้งและมีการใช้แสง ไฟฟ้า ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่มีการสาธิตการทำงานและมีคำบรรยายประกอบงาน นอก นั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษา มีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมากกว่า มีการใช้แสงหรือติดตั้งนอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักศึกษาที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย คือ มีการสาธิตการทำงาน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทั่วไป เกี่ยวกับสภาพการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และนักศึกษาแล้วพบว่ามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความนัยสำคัญ 0.05

4. ด้านการประชาสัมพันธ์

อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่า การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปมาชมงาน โดยใช้หนังสือเชิญ ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ มีการทำแผนผังและป้ายบอกทิศทาง และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปมาชมงาน โดยเน้นการใช้สื่อสารทางหนังสือพิมพ์และ โทรทัศน์ นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปมาชมงาน โดยเน้นการใช้สื่อ คือหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และมีการทำแผนผังและป้ายบอกทิศทาง / นอกนั้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และ นักศึกษาแล้วพบว่ามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความนัยสำคัญ 0.05

5. ด้านการเปิดการแสดง

อาจารย์มีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมากคือ ผู้รับเชิญมาเป็นประธานเปิดงานคือบุคคลใน สถานศึกษา/นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยว่า มีการจัดบรรยายทางวิชาการ

นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือ ผู้รับเชิญมาเป็นประธานเปิดงานคือ บุคคลภายใน สถานศึกษา ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ มีบริการผู้นำชมและมีการจัดบรรยายทาง วิชาการ/นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และ นักศึกษาแล้วพบว่ามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความนัยสำคัญ 0.05

6. ด้านการประเมินผลนิทรรศการ

อาจารย์มีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย คือมีแบบสอบถามแจกผู้ชมงานนอกนั้นมีความคิดเห็นด้านการประเมินผลนิทรรศการอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษามีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อความซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อคิดเห็นจากสมุดเยี่ยมชมรองลงมาคือประชุมคณะผู้จัด

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และนักศึกษาแล้วพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับมีความนัยสำคัญ 0.05

3 ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการจัดนิทรรศการศิลปะ

ด้านการวางแผน มีเวลาน้อยเกินไป การวางแผนไม่ชัดเจน วัสดุ ขาดบุคลากรในการแนะนำวางแผน มีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการวางแผน ขาดความร่วมมือจากผู้บริหาร

ด้านการเตรียมงาน ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ผลงานยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดความร่วมมือ เวลาเตรียมงานน้อย ขาดความพร้อมในการเตรียมงาน ผลงานยังไม่มีคุณภาพ

ด้านการจัดทำ มีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการน้อยเกินไป การจัดทำไม่มีระเบียบและขาดความร่วมมือ สถานที่ยังไม่เหมาะสม วัสดุ - อุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ

ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์น้อยเกินไปและไม่แพร่หลาย ไม่มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการประชาสัมพันธ์ ไม่มีผู้รับผิดชอบที่แท้จริง

ด้านการเปิดการแสดง คนสนใจมาร่วมพิธีเปิดน้อย ขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเปิดการแสดง ขาดงบประมาณ
 ด้านการประเมินผล ผู้จัดยังไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล ขาดความร่วมมือในการ
 ประเมินผล มีการประเมินผลน้อย

4. ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดนิทรรศการศิลปะ จำแนกความถี่และจัดลำดับความถี่

ด้านการวางแผน ควรมีการวางแผนล่วงหน้า ควรให้นักศึกษาร่วมมือในการวางแผนด้วย ควร
 เสนอเป็น โครงการล่วงหน้า และควรจัดประชุมผู้จัดนิทรรศการเพื่อการวางแผน

ด้านการเตรียมงาน ควรหาแรงจูงใจให้นักศึกษาสร้างผลงานเพื่อส่งแสดง ควรมีการศึกษาวิธีจัด
 นิทรรศการ ควรเตรียมบุคลากรสำหรับการจัดงาน ควรติดต่อสถานที่ล่วงหน้า และควรมีขั้นตอนที่
 พร้อมในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์

ด้านการจัดทำ สถานศึกษาควรมีหน้าที่ติดตั้งเป็นของตนเอง คำบรรยายควรตีพิมพ์รายละเอียดให้
 ชัดเจน ควรขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในด้านงบประมาณด้วยทุกสถานศึกษาควรมีที่ติดตั้งเป็น
 ของตนเองควรมีการบรรยายผลงานให้มากขึ้น

ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า ควรมีบัตรเชิญผู้ชมจากสาขาต่าง ๆ ควร
 มีบุคลากรที่รับผิดชอบด้านนี้ โดยตรงควรขอความร่วมมือจากสื่อมวลชน ให้มากขึ้น

ด้านการเปิดการแสดง ควรมีการจัดทำสูจิบัตร และเชิญบุคลากรจากสาขาอาชีพต่าง ๆ มาชมงาน
 รวมทั้งวางแผนเกี่ยวกับผู้ชม ควรมีการสาธิตการทำงานในวันเปิดงาน

ด้านการประเมินผล ควรใช้วิธีการประเมินผลแบบง่าย เช่นสัมภาษณ์ ในขณะที่เปิดงานควรมี
กรรมการทำหน้าที่โดยตรง

อภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอในการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้คือ

1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ในการจัดนิทรรศการศิลปะ
ของอาจารย์และนักศึกษา คณะศิลปหัตถกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา และ 3) การเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและ 4) ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดนิทรรศการศิลปะ

1. สถานภาพ ของอาจารย์ มีหลายด้านที่สมควรอภิปรายดังนี้ คือ

ด้านการศึกษาสูงสุด ของอาจารย์ คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีจำนวนเกือบทั้งหมด
มีระดับปริญญาโทเป็นส่วนน้อย ทั้งนี้จะเป็นเพราะอาจารย์มีชั่วโมงสอนมาก ทั้งภาคในเวลาและ
นอกเวลาจึง ไม่มีเวลาหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อ หลักสูตรของการศึกษา
ด้านอาชีวศึกษามีการเรียน การสอนที่เน้นภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ ทำให้อาจารย์เชี่ยวชาญทางการ
ปฏิบัติงานศิลปะมากกว่ามีความรู้ในเชิงวิชาการ จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลี
วิญญกุล (2525 : 108) ที่พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ของกรมอาชีวศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี
เพราะในการลาศึกษาต่อของ ครู อาจารย์นั้น จะต้องเป็นผู้สอนแทนในรายวิชาที่รับผิดชอบอยู่จึงจะ
สามารถลาได้ งานวิจัยของวิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์ (2525 : ฉ) พบว่า โรงเรียนจัดชั่วโมง
สอนให้ครูมากเกินไป และครูขาดตำราเรียนหนังสือประกอบการค้นคว้าทางด้านวิชาชีพ ขาดผู้
แนะนำช่วยเหลืองานด้านวิชาการ จึงทำให้ครู อาจารย์ ไม่มีโอกาสแสวงหา ความรู้เพิ่มเติม
หลังจากเข้าปฏิบัติราชการแล้ว อันเนื่องมาจากด้านเวลาและแหล่งความรู้

ด้านประสบการณ์ ในการจัดนิทรรศการ ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ทั้งหมด เคยผ่านการจัดนิทรรศการมาแล้วทุกคน ทั้งนี้จะเป็นเพราะอาจารย์ศิลปะส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการจัดนิทรรศการ ถึงแม้ว่าจะไม่มีวิชาที่บรรจุในหลักสูตรก็ตาม นิทรรศการศิลปะ มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในสถานศึกษา ของกรมอาชีวศึกษาและที่จัดโดยกรมอาชีวศึกษาจากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ สกฤ ศรีพรหม (2532 : 2) ที่กล่าวไว้ในสรุปรายงานนิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาว่า นิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาที่จัดโดยครู อาจารย์นั้น แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงว เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพราะครูที่ตีควรรู้จัก ค้นคิดสร้างสรรค์ นิทรรศการของกรมอาชีวศึกษาที่จัดขึ้น ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมสถานศึกษาตามภาคต่าง ๆ ก็มีเป็นประจำทุกปี โดยคณะกรรมการดำเนินงานมาจากครูอาจารย์ในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2528 : 5) ทำให้ครู อาจารย์ส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมจัดนิทรรศการทั้งของสถานศึกษาและที่เป็นของกรมอาชีวศึกษา

ด้านสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลทั่วไปสนใจนิทรรศการศิลปะผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และเพิ่มพูนความรู้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะวัตถุประสงค์ของการจัดนิทรรศการ ก็มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะแก่ผู้ชมทุกประเภทและ ผู้ชมส่วนใหญ่คือบุคคลในวงการศึกษ เช่น ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ศึกษานิเทศก์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับต่าง ๆ จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2529 : 45) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการจัดนิทรรศการของกลุ่มบุคคลหรือสถาบันก็ตาม ล้วนมีประโยชน์ทางด้านการศึกษาเผยแพร่ความรู้ต่อสังคมทั้งสิ้น สมชาย นิลอาธิ (2527 : 28) พูดถึงครูศิลปศึกษาว่า ต้องมีความพร้อมที่จะเสนอผลงานศิลปะ ให้ปรากฏทุกโอกาส เพื่อเป็นการสนองความต้องการของสังคม ทางด้านประโยชน์และคุณค่าของศิลปะ

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับ นิทรรศการศิลปะของกรมอาชีวศึกษาในรอบ 5 ปีที่ประสบการณ์ความสำเร็จมากที่สุดคือนิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาครั้งที่ 2 ณ ศาลาพระแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2533 รองลงมา นิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาครั้งที่ 1 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2532 อันดับสามคือนิทรรศการศิลปะหัตถกรรม ณ สนามกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 ทั้งนี้จะ

เป็นเพราะ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่อยู่ใจกลางเมืองมีการคมนาคม สะดวก สอดคล้องกับ การประเมินการจัดนิทรรศการ ซึ่งใช้สถานที่ดังกล่าว อันได้แก่การจัดงานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์แห่งชาติที่ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาท้องฟ้า จำลอง และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) พบว่าทางด้านสถานที่จัดงาน ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่ ๆ เหมาะสมน่าจัดงานขึ้นทุกปี (คณะกรรมการจัดงาน 2527 : 45) สำหรับศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาท้องฟ้าจำลอง ทำเลที่ตั้ง อยู่นอกเมือง เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยที่มีได้อยู่ใจกลางเมือง การคมนาคมไม่ สะดวก จึงไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรส่วนสนามกีฬาแห่งชาตินั้น ถึงแม้จะอยู่ใจกลางเมือง ท่ามกลางสถานศึกษาระดับต่าง ๆ และมีการคมนาคมสะดวก แต่สนามกีฬาแห่งชาติ มีความ เหมาะสมกับการชมกีฬามากกว่าจัดนิทรรศการศิลปะ เพราะต้องใช้เต็นท์เป็นจำนวนมาก ผู้ชมขาด ความสะดวกสบายในการเดินชมนิทรรศการสถานที่ไม่สะอาด (กรมอาชีวศึกษา 2528 : 86) จึงเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับสถานที่จัดงานนั้นมีความพอใจกับสถานที่ ๆ มีการ คมนาคมสะดวกอยู่ไม่ไกลจากวิทยาลัยมากเกินไป

2. สถานภาพ ของนักศึกษา มีหลายด้านที่ควรอภิปรายดังนี้คือ สรุปผลการวิจัย ด้าน ประสบการณ์ในการจัดนิทรรศการ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เคยผ่านการจัดนิทรรศการมา แล้วทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ นิทรรศการศิลปะ ได้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในสถานศึกษาต่าง ๆ ที่สังกัดกรมอาชีวศึกษา การจัดนิทรรศการศิลปะ ถึงแม้จะมีครูอาจารย์เป็นผู้วางแผนดำเนินการ แต่ก็มีขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ มากซึ่งต้องใช้ความร่วมมือร่วมแรงจากนักศึกษาด้วย จากผลเหล่านี้ สอดคล้องกับ กำจร สุนพงษ์ศรี (2521 : 4-5) ที่กล่าวถึงการจัดนิทรรศการศิลปะ ของสถาบัน การศึกษาศิลปะที่นครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา ว่า จะมีการจัดแสดงผลงาน เมื่อสิ้นสุดปีการ ศึกษาทุกปีโดยนักศึกษาเป็นผู้จัดเองทั้งหมดจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย บรรจง ชูสกุลชาติ (2529 : 30) พูดถึงนักศึกษาในอาชีพว่าเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์จะต้องฝึกให้เด็กมีทักษะมีความชำนาญเพื่อนำมา

ใช้ รู้จักการจัดการ จากการร่วมกิจกรรมในงานนิทรรศการศิลปะทัศนกรรมและอาชีวศึกษา^๕ ดังนั้น
ในหลักสูตร ปวช. ทั้ง 3 ปี นักศึกษาจึงมีโอกาสร่วมกับครูอาจารย์เพื่อจัดงานนิทรรศการ

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทรรศการศิลปะของกรมอาชีวศึกษาในรอบ 5 ปีที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า อันดับแรกคือนิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาครั้งที่ 1 ณ ศูนย์วัฒนธรรม
แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2532 รองลงมานิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาครั้งที่ 2 ณ ศาลาพระเกี้ยว
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2533 อันดับสาม คือ นิทรรศการศิลปะอาชีวเสาวภา ที่เมอริคิงส์
พ.ศ. 2533 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การที่นักศึกษาเห็นว่านิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษา ที่จัดขึ้นใน
ศูนย์วัฒนธรรมนี้ประสบความสำเร็จมากที่สุดนั้น นักศึกษาอาจมองการจัดนิทรรศการในแง่ความ
เหมาะสมของการออกแบบสถานที่ เพื่อประโยชน์ในการแสดงงานศิลปะซึ่งสอดคล้องกับ กรมศิลปากร
(2531 : 2-3) ที่กล่าวถึงศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยว่า เป็นสถานที่จัดนิทรรศการที่สมบูรณ์
มากที่สุดแห่งหนึ่ง เพราะมีบทบาทที่สำคัญทางด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการให้บริการทาง
ด้านการศึกษา ให้เช่าหรือบริการในลักษณะอื่น ๆ สำหรับแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม
ที่เยาวชน ประชาชนสร้างขึ้นมาจากตนเอง หรือจัดประชุมสัมมนาในระดับชาติ และระดับนานาชาติ
ด้วยอาคารที่มีอุปกรณ์ทันสมัยเช่นระบบแสง ตามมาตรฐานสากล การใช้เทคนิคการจัดนิทรรศการที่
ทันสมัยมีห้องฉายภาพสไลด์อเนกทัศน์ประกอบการบรรยาย และมีบริเวณพักผ่อนที่สะดวกสบาย
สำหรับผู้ชมรวมทั้งห้องอาหารด้วย จากเหตุนี้ นักศึกษาจึงเห็นว่านิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษา ที่จัด
ขึ้นในศูนย์วัฒนธรรมนี้ประสบความสำเร็จมากที่สุด Downs (1984 : 24) ได้กล่าวถึง การพา
นักเรียนไปชมนิทรรศการศิลปะในพิพิธภัณฑ์ว่า เป็นการศึกษานอกสถานที่ แบบหนึ่งที่สามารถสอดคล้อง
กับหลักสูตรการเรียนศิลปศึกษา ถ้าเป็นงานศิลปะของนักเรียนด้วยแล้วจะช่วยให้เห็นความแตกต่าง
และมีความเข้าใจระหว่างงานศิลปะของศิลปิน และงานศิลปะนักเรียน ได้ดียิ่งขึ้น ในการดูงานเป็น
หมู่คณะทางพิพิธภัณฑ์มีผู้นำชม ให้ด้วย

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพในการจัดนิทรรศการศิลปะของอาจารย์ และนักศึกษาคณะศิลป
หัตถกรรม ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายตามด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ด้านการวางแผน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
เกี่ยวกับมีการวางแผน และจัดทำโครงการล่วงหน้าทั้งนี้จะเป็นเพราะโครงการปฏิบัติงานของ
สถานศึกษาที่เป็นช่องทางราชการต้องมีการเสนอโครงการเพื่ออนุมัติจากหัวหน้าสถานศึกษา จึง
ดำเนินการได้ดังจะเห็นได้จาก แนวปฏิบัติที่วาง โดย กรมอาชีวศึกษา คือ แผนปฏิบัติงาน ประจำปี
การศึกษา 2535 ในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ของคณะวิชาต่าง ๆ ซึ่งจัดทำโดยฝ่ายวางแผนและ
พัฒนา (วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี 2535 : 3)

อาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางว่า มีบุคลากรเพียงพอในการทำ
หน้าที่ต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ ขาดบุคลากรผู้มีความรู้ ความ
ชำนาญในการจัดนิทรรศการ แต่ก็ได้มีการจัดนิทรรศการเป็นประจำทุกปี จากผลเหล่านี้สอดคล้อง
กับ การประเมินผลความเพียงพอ และ ความพร้อมของบุคลากรในการจัดนิทรรศการของกรม
อาชีวศึกษาอันได้แก่ การจัดนิทรรศการสนับสนุนโครงการอีสานเขียว ของกรมอาชีวศึกษา
(2532 : 12) พบว่า ทางด้านบุคลากรที่ช่วยดำเนินงานจัดนิทรรศการมีไม่เพียงพอ ทำให้ระบบ
การดำเนินงานไม่คล่องตัว อีกประเด็นหนึ่งอาจเป็นเพราะ ไม่มีวิชาการจัดนิทรรศการบรรจุอยู่ใน
หลักสูตร (หลักสูตร ป.ว.ช.2530 : 2 - 5) ดังนั้นผู้จัดจึงไม่มีความรู้ เกี่ยวกับหลักวิชาการจัด
นิทรรศการอย่างแท้จริง แต่จัดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เป็นหลัก

2. ด้านการเตรียมงาน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ว่าจำนวน
ผลงานที่นำมาจัดคือ ประเภทจิตรกรรมมากที่สุด ทั้งนี้จะเป็นเพราะการสร้างสรรคงานจิตรกรรม
มีขั้นตอนง่ายกว่างานศิลปะประเภทอื่น จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับตารางแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติ
ครั้งที่ 15 - 27 ระหว่างปี พ.ศ.2507-2534 แสดงให้เห็นผลงานจิตรกรรมมากที่สุด ส่วนผลงาน
ประติมากรรมมีน้อยที่สุด จากตารางนี้ชี้ให้เห็นว่าศิลปินนิยมสร้างสรรคงานจิตรกรรมซึ่งค่อนข้าง
สะดวก รวมทั้งการขนย้ายด้วย

อาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ว่าจำนวนผลงานที่จัดแสดง มีความเหมาะสมกับสถานที่ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ยังไม่มี สถานที่สำหรับจัดนิทรรศการศิลปะจากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ ลักษณะการจัดนิทรรศการศิลปะของ สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เท่าที่ผ่านมาแล้ว จะเห็นได้ว่า แต่ละวิทยาลัยยัง ไม่มีสถานที่ สำหรับจัดนิทรรศการ โดยเฉพาะ ยกเว้นวิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐมซึ่งมีห้องนิทรรศการแบบถาวรที่ เตรียมไว้สำหรับจัดนิทรรศการหมุนเวียนตลอดทั้งปีการศึกษา นอกจากนี้จำเป็นต้องจัดนิทรรศการ นอกสถานศึกษา เช่นวิทยาลัยอาชีวศึกษา ธนบุรี จัดที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ธนบุรี (สูจิตร์ นิทรรศการศิลปะอาชีวศึกษาธนบุรี ครั้งที่ 1 2535 : ไม่มีเลขหน้า) และวิทยาลัยอาชีวศึกษา เสาวภา จัดที่ห้างสรรพสินค้าเมอริคิงส์ (สูจิตร์นิทรรศการศิลปะเสาวภาครั้งที่ 3 2534 : ไม่มีเลขหน้า) บางวิทยาลัยต้องจัดในสถานที่เท่าที่มีอยู่ เช่น ในหอประชุมหรือห้องฝึกงาน ซึ่งสถานที่ดังกล่าวนี้ ได้ถูกผู้จัดมีปัญหาด้านการขนส่งติดตั้งและตกแต่งขึ้นเพื่อจัดนิทรรศการศิลปะ ชั่วคราว และการจัดนิทรรศการภายนอกสถานศึกษา ครู อาจารย์ ที่เป็นผู้จัดนิทรรศการ ต้องมี ภาระในการขนส่ง วัสดุ อุปกรณ์ทุกชนิด ไปยังสถานที่จัดแสดง ซึ่งเกิดปัญหาเรื่องยานพาหนะ

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ว่าจำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็นของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 น้อย ซึ่งหมายความว่า เห็นว่า มีผลงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวนน้อย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการสร้างสรรคผลงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระยะเริ่มฝึกหัดจากผลเหล่านี้ สอดคล้องกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น (ป.ว.ช.) ของกรมอาชีวศึกษาที่จัดให้การศึกษาใน ระดับ ป.ว.ช. ปีที่ 1 เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มฝึกหัดผลงาน จึงยังไม่เหมาะสม สำหรับจัด นิทรรศการ ซึ่งการสร้างสรรคผลงานจะสมบูรณ์ขึ้นเมื่อเรียนจบครบหลักสูตร 3 ปี คือฝึกปฏิบัติงาน จนบรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่ตั้งไว้

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับ จำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็น ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มากที่สุดทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะนิทรรศการจัดขึ้น เพื่อให้นักศึกษาแสดงผลงาน ก่อนสำเร็จการศึกษา จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับนิทรรศการศิลปะอาชีวะฯ ครั้งที่ 6 ของวิทยาลัย

อาชีวศึกษานครปฐมที่จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 (สูจิบัตรนิทรรศการศิลปะอาชีวะฯ ครั้งที่ 6 2533 : 8) และนิทรรศการศิลปะของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภาครั้งที่ 1 ก็เป็นผลงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เช่นเดียวกัน (สูจิบัตรนิทรรศการศิลปะเสาวภาครั้งที่ 1 2534 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับ การจัดนิทรรศการของสถาบัน ทางศิลปะ โดยทั่วไปที่เน้นการแสดงผลงานของนักศึกษาปีสุดท้าย เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากรก็ได้จัดนิทรรศการวิทยานิพนธ์ศิลปะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีสุดท้าย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการศึกษาศิลปะ คือฝึกฝนให้นักศึกษасังสรรค์ผลงานแล้วนำมาเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ ชำกับกับศิลปะประเภทต่าง ๆ (อดุล วิเชียรเจริญ 2518 : 2)

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ว่าผลงานที่จัดแสดงได้จากงานสร้างสรรค์ในรายวิชาที่กำลังศึกษา ทั้งนี้จะเป็นเพราะ อาจารย์มีแผนการเตรียมจัดนิทรรศการล่วงหน้า อาจารย์สะสมผลงานของนักศึกษาไว้ตลอดภาคการศึกษา จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ ความคิดเห็นของอาจารย์ด้านการวางแผนที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งอาจารย์ผู้มีหน้าที่สอนวิชาศิลปะ ส่วนใหญ่ต้องการจัดนิทรรศการศิลปะหลังจากสิ้นสุดการเรียน การสอนแล้ว จึงต้องเตรียมสิ่งสำคัญที่สุด คือ ผลงานนักศึกษา ไว้ล่วงหน้า สอดคล้องกับ กัจจกร สุนพงษ์ศรี (2531 :) ที่กล่าวถึงสถาบันศึกษาศิลปะ Otis Art Institute แห่งนครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา พอสิ้นสุดปีการศึกษาแต่ละปีแล้วจะมีการนำผลงานที่ได้จากการศึกษาของนักศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา จัดนิทรรศการศิลปะเผยแพร่ให้แก่ประชาชนทั่วไปได้ชม และมีการจำหน่ายด้วย ส่วนผลงานที่นำมาจัดส่วนใหญ่ ได้จากผลงานของนักศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ที่เรียนผ่านมาแล้ว โดยมีอาจารย์เป็นผู้เก็บสะสมไว้ และนำออกมาคัดเลือก โดยอาจารย์ หรือนักศึกษา เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ตั้งที่โครงการนิทรรศการศิลปะอาชีวะครั้งที่ 6 กล่าวถึงการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดนิทรรศการว่ามีการจัดเก็บและคัดเลือกผลงานโดยอาจารย์ คณะศิลปหัตถกรรม (สูจิบัตรนิทรรศการศิลปะอาชีวะฯ ครั้งที่ 6 2533 : 6)

3. ด้านการจัดทำ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่ามีการใช้แสงหรือที่ติดตั้งมาก ทั้งนี้จะเป็นเพราะ ลักษณะทางกายภาพของสถานที่จัดนิทรรศการ ไม่สามารถใช้ผาผนัง ติดภาพเขียนได้ ต้องใช้แสงหรือที่ติดตั้ง จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ เปรื่อง กุมภ (2526 :) ที่กล่าวถึงนิทรรศการแบบชั่วคราว ที่มีการใช้ที่ติดตั้งว่า ถ้าเนื้อที่ผาผนังไม่เพียงพอ อาจใช้ที่ติดตั้งช่วย ซึ่งต้องมีการวางแผนให้ดี ที่ติดตั้งอาจจะทำด้วยแผงไม้อัดขนาด 4 x 8 ฟุต หลายอันรวมกันข้างตั้งด้วย และวาสนา เจริญวิเชียรฉาย (สัมภาษณ์ 13 พ.ย. 2534) ได้กล่าวถึงความจำเป็น ในการใช้แสงหรือที่ติดตั้งว่า นิทรรศการศิลปะ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา ที่จัดชั้น ๗ ห้างสรรพสินค้าเมอริคิงส์นั้น ผาผนังของห้องที่จัดนิทรรศการ ไม่เหมาะสมที่จะแขวนภาพเขียน จึงมีการนำแสงหรือที่ติดตั้งมาติดภาพเขียน ซึ่งที่ติดตั้งทางวิทยาลัยมีไม่เพียงพอต้องขอยืมจากสถานศึกษาอื่นด้วย

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยกว่า มีการสาธิตการทำงาน น้อย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะนิทรรศการศิลปะของสาขาวิจิตรศิลป์ ส่วนมากไม่ได้จัดสาธิตวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะ จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ วิธิตำเนินการจัดงานนิทรรศการศิลปะหัตถกรรมและอาชีวศึกษา ซึ่งไม่มีกิจกรรมประเภทสาธิตในสาขาวิจิตรศิลป์แต่จะมีกิจกรรมการแข่งขันทักษะของศิลปะทุกสาขา จัดขึ้นแทนการสาธิต (สูจิตร์การแข่งชันทักษะประจำปี พ.ศ. 2535 2535 : 2) และการดำเนินการจัดนิทรรศการศิลปะเสาวภา ครั้งที่ 3 ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา ก็ไม่ได้จัดให้มีกิจกรรมการสาธิตแต่มีกิจกรรมด้านการจำหน่ายผลงานของนักศึกษา (สูจิตร์นิทรรศการศิลปะเสาวภา ครั้งที่ 3 2534 : 12) ครั้งที่ 2 (คณะกรรมการจัดงาน 2527 : 50) พบว่ากิจกรรมประเภทการสาธิตส่วนใหญ่มีจำนวนมากในวันแรก ๆ เท่านั้นส่วนในวันหลัง ๆ มีกิจกรรมน้อยแทบจะไม่มีกิจกรรมแสดงสาธิตอะไรเลย ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดสาธิต การทำงาน ผู้จัดต้องเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ส่วนหนึ่ง รวมทั้งบุคลากร ซึ่งเป็นผู้แสดงวิธีการทำงานศิลปะ ถ้ากิจกรรมนี้ใช้เวลานาน ย่อมเกิดความยุ่งยากกับบุคลากร ทั้งผู้จัดเองก็ต้องคอยดูแลอยู่ตลอดจนการสาธิตเสร็จจึงสิ้นสุดลงดังนั้นจึงนิยมจัดเฉพาะวันเปิดงานหรือบางครั้งก็ไม่มีกิจกรรมนี้เลย

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยว่าการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปมาชมงาน ด้วยการใช้อีเมล โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การส่งข่าวสารการจัดนิทรรศการศิลปะของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ให้แก่ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่ได้รับความร่วมมือให้เผยแพร่ข่าวสาร จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิทธิเดช จันทรศิริ (2532 : บทคัดย่อ) พบว่าเรื่องที่สื่อมวลชนให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย จะเป็น เรื่องของการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานศึกษา อีกประเด็นหนึ่งอาจเป็นเพราะ อาจารย์ขาดความรู้ทางด้านการประชาสัมพันธ์ จึงไม่ได้รับความร่วมมือจากสื่อมวลชนเท่าที่ควร จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ดร.ปรมะ สตะเวทิน และคณะ (2528 : 1-2) ที่พบว่า อุปสรรคในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ด้านบุคลากรคือ ขาดความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ และขาดแคลนประสบการณ์ ทำให้ระบบการดำเนินงานไม่คล่องตัว

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ว่ามีการทำแผนผังและป้ายบอกทิศทาง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ชมสามารถดูงานนิทรรศการได้โดยไม่ต้องมีแผนผังหรือป้าย จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับการประเมินผลนิทรรศการศิลปศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 (คณะกรรมการจัดงาน 2527 : 50) ด้านการประชาสัมพันธ์ว่า จุดีฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถานที่จัดนั้น มีการทำแผนผัง ป้ายบอกทิศทางการจัดงาน น้อย บางแห่งไม่มีลูกศรชี้ทางเข้าออก หรือบอกรายละเอียด ในการชมกิจกรรมแต่ละประเภท เพื่อเชิญชวนประชาชนเข้าชมกิจกรรมต่าง ๆ

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางว่า มีการประชาสัมพันธ์ ให้บุคคลทั่วไปมาชมงาน โดยใช้ใบแจ้งความสำหรับปิด (Poster) ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การจัดทำโปสเตอร์สำหรับเผยแพร่ข่าวสาร ในงานนิทรรศการต้อง ใช้งบประมาณมาก ซึ่งผู้จัดไม่สามารถเบิก จากสถานศึกษาได้จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ รายงานการวิจัยของ ดร. ปรมะ สตะเวทิน และคณะ (2528 : 1 - 2) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลได้รับงบประมาณ น้อย และไม่แน่นอน และมีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ยุ่งยาก ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัว นับเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

5. ด้านเปิดการแสดง อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยว่า มีการจัดบรรยายทางวิชาการ ทั้งนี้่าจะเป็นเพราะอาจารย์ขาดผู้แนะนำช่วยเหลืองานด้านวิชาการจากผลเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางวิลาวัณย์ ตันวัฒนะพงษ์ (2525 : ฉ) ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่มีโอกาสเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมด้านวิชาการ เพราะขาดผู้แนะนำช่วยเหลืองานด้านวิชาการ ขาดตำราเรียนและหนังสือประกอบการค้นคว้า และงานวิจัยของ บรรเลง คำพรรณ (2530 : 168) พบว่า การดำเนินงานกิจกรรม ด้านวิชาการ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาชาติได้ ยังขาดบุคลากรที่จะจัดการอบรมทางวิชาการให้แก่ครู รวมทั้งขาดงบประมาณด้วย

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ว่ามีการจัดทำคู่มือแนะนำชมหรือสูจิบัตร ทั้งนี้่าจะเป็นเพราะผู้จัดขาดความรู้ในการจัดทำหนังสือคู่มือแนะนำชม จากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ ปรีชา กาญจนาคม (2534 : 179) ว่า การจัดทำหนังสือหรือเอกสารที่เป็นคู่มือนิทรรศการ ต้องอาศัยวิชาการทางศิลปะเข้าช่วยด้วย ทั้งในด้านการจัดรูปเล่ม การออกแบบปก และจัดภาพประกอบซึ่งจะมีส่วนช่วยในการดึงดูดความสนใจได้มาก

6. ด้านการประเมินผลนิทรรศการ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ว่ามีการสอบถามปากเปล่า ทั้งนี้่าจะเป็นเพราะ อาจารย์ขาดความรู้เรื่องการประเมินผลจากผลเหล่านี้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ วิลาวัณย์ ตันวัฒนะพงษ์ (2525:104) พบว่า ครูไม่มีโอกาสเข้ารับการอบรมทางวิชาการ ขาดผู้แนะนำช่วยเหลืองานด้านวิชาการ ขาดตำราเรียน และหนังสือประกอบการค้นคว้า จึงขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ศรีชนะชัยโชค (2532 : บทคัดย่อ) พบว่า การดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาชนบทในประเทศไทย หลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ไม่มีขั้นตอนการประเมินผล ทั้งนี้่าเพราะขาดงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้เรื่องการประเมินผล

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาแล้วพบว่ามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่าในการจัดนิทรรศการศิลปะอาจารย์และนักศึกษา ได้ปฏิบัติงานร่วมกันตั้งแต่ การวางแผน การเตรียมงาน การจัดทำ การประชาสัมพันธ์ การเปิด การแสดง และการประเมินผล ทำให้ได้รับประสบการณ์ ความรู้ ความคิด เกี่ยวกับ สภาพและ ปัญหาการจัดนิทรรศการศิลปะ ไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น อาจารย์และนักศึกษาก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในการจัดนิทรรศการศิลปะ

4. ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดนิทรรศการศิลปะ

1. ด้านการวางแผน ขาดบุคลากรในการแนะนำการวางแผน การปฏิบัติงานบางครั้ง ไม่บรรลุเป้าหมาย ดังที่งานวิจัยของ บรรเลง คำพรรณ พบว่า การปฏิบัติงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาภาคใต้ ด้านการวางแผนครู ไม่มีความรู้เรื่องการวางแผนสถานศึกษา ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์ ที่พบว่าครูไม่มีโอกาสเข้ารับการอบรมทางวิชาการขาดตำราเรียน และหนังสือประกอบการค้นคว้า ขาดผู้แนะนำช่วยเหลือ งานด้านวิชาการ โรงเรียนจัดชั่วโมงสอนสำหรับครูมากเกินไป เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูไม่มีความรู้เรื่องการวางแผน แนวทางแก้ไข ควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการ เพื่อจะได้นำมาพัฒนาการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้ครูสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร และเทคโนโลยีสมัยใหม่

2. ด้านการเตรียมงาน มีงบประมาณในการดำเนินงาน ไม่เพียงพอการปฏิบัติงานไม่คล่องตัว ซึ่งสอดคล้องกับ การประเมินผล การจัดนิทรรศการศิลปศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 (คณะกรรมการจัดงาน 2527 : 167) พบว่า งบประมาณที่นำมาใช้ส่งเสริมกิจกรรมของสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีไม่เพียงพอที่จะมาสนับสนุน ให้การปฏิบัติงานได้ดำเนินไปอย่างบรรลุ

เป้าหมายได้

3. ด้านการจัดทำ สถานศึกษายัง ไม่มีที่ติดตั้งไว้ใช้เอง นับว่าเป็นปัญหาสำคัญเพราะผล
งานนักศึกษามีจำนวนมาก ไม่สามารถติดบนผนัง ได้ทั้งหมด ดังนั้นที่ติดตั้งต้อง ใช้เป็นจำนวนมาก ดัง
ที่ วาสนา เจริญวิเชียรฉาย (สัมภาษณ์ 13 พ.ย. 2534) กล่าวถึงการจัดนิทรรศการศิลปะของ
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา ต้องใช้ที่ติดตั้งจำนวนมาก ซึ่งมีการขอยืมจากสถานศึกษาอื่น คือ
วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม กับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลแต่ในปัจจุบันนี้แผนหรือที่ติดตั้งก็มีบริษัท
จัดบริการให้เช่า พร้อมติดตั้ง และขนส่งถึงสถานที่จัดนิทรรศการ นับเป็นความสะดวกอย่างยิ่ง

4. ด้านเปิดการแสดง วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้สำหรับพิธีเปิดนิทรรศการมีไม่เพียงพอตั้งแต่การ
ประเมินผลการจัดนิทรรศการ สัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 (2527 : 50) พบว่า
ระบบการกระจายเสียง ยังไม่ดีพอบางแห่งดังเกินไป บางแห่งค่อยเกินไป บางแห่งไม่มีการ
กระจายเสียงหรือประกาศแนะนำเชิญชวนเข้าชมกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ วิมลศรี ยุทธะนันท์
(สัมภาษณ์ 20 พ.ย. 2534) กล่าวถึงอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับจัดเลี้ยงผู้ชมในพิธีเปิดนิทรรศการว่า มี
ไม่เพียงพอต้องขอยืมจากหน่วยงานอื่นที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งมีปัญหาเรื่องการขนส่งอยู่บ้างแนวทาง
แก้ปัญหา อาจหางบประมาณหรือเงินสนับสนุนจากบริษัทห้างร้านใกล้เคียงจ้างร้านค้าจัดอาหาร
หรือเครื่องดื่มด้วยก็จะสะดวกดี หรืออาจจะขอความอนุเคราะห์จากบริษัทจำหน่ายเครื่องดื่มให้ช่วย
ในพิธีเปิดนิทรรศการก็ได้

5. ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์น้อย และไม่แพร่หลายเนื่องจากขาดงบ
ประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ดร.ประมະ สตะเวทิน และคณะ (2528 : บทคัดย่อ)
พบว่า งบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ ได้รับการจัดสรรในวงเงินที่ต่ำมาก บางหน่วยงานไม่มี
งบประมาณที่แน่นอน บางหน่วยงานไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ

งานประชาสัมพันธ์ถูกจัดเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยหนึ่งของหน่วยงานอื่น ในขณะที่หน่วยงานประชาสัมพันธ์อีกส่วนหนึ่ง ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เลย การแก้ไขต้องเริ่มจากผู้จัดกิจกรรมการ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประชาสัมพันธ์เห็นประโยชน์และความสำคัญ ของการประชาสัมพันธ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการ

6. ด้านการประเมินผล ผู้จัดไม่มีความรู้ เรื่องการประเมินผลจึงไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัตนา ศรีชนะชัยโชค (2532 : บทคัดย่อ) พบว่าการดำเนินงานเพื่อพัฒนาชนบทในประเทศไทย หลังจากโครงการสิ้นสุดลงแล้วไม่ได้มีการประเมินผลเนื่องจากขาดงบประมาณ และขาดเจ้าหน้าที่ ในการประเมินผล และงานวิจัยของ นางวิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์ (2525 : 104) พบว่าในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราษฎร์ อาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือครูชาตผู้แนะนำช่วยเหลืองานด้านวิชาการ และขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการวัดและประเมินผลด้วย การแก้ปัญหาต้องจัดการอบรมทางวิชาการแก่ครู อาจารย์โดยการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ และนำระบบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพมาใช้

ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการศิลปะ

1. การจัดกิจกรรมศิลปะอาชีวศึกษา ควรมีการเตรียมงานล่วงหน้าเป็นระยะเวลานานพอสมควร ทั้งนี้เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมพร้อมด้านต่างๆ เช่น สถานที่จัดงานบุคลากร งบประมาณการประชาสัมพันธ์ การจัดพิมพ์เอกสารหรือคู่มือแนะนำชมการเตรียมงานนี้ ต้องวางแผนเชิญประธานล่วงหน้าด้วย

2. สถานที่จัดงาน ควรตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ที่มีการคมนาคมสะดวก มีรถประจำทางผ่านหลายสาย แต่การจราจรไม่ติดขัด สถานที่ควรมีการบริการผู้ชมให้ได้รับความประทับใจ ทั้งในด้านความรู้ ความเพลิดเพลิน และสะดวกสบาย

3. การประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการ ควรกระทำแต่เนิ่น ๆ โดยขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนให้มากกว่านี้ และควรจัดผู้นำชม รวมทั้งทำป้าย แผ่นผังแสดงบริเวณรายละเอียดของการจัดนิทรรศการด้วย

4. งบประมาณในการจัดนิทรรศการควรขอความร่วมมือจากบริษัทห้างร้านบริเวณใกล้เคียง ย่อมทำให้การดำเนินงานคล่องตัวยิ่งขึ้น

5. ควรจัดให้มีการบริการแก่ผู้ชมทุกประเภททุกวัย เช่น น้ำดื่ม ห้องส้วม ถึงชยะ ร้านอาหาร ให้เพียงพอกับจำนวน และความต้องการของผู้ชม

6. การประเมินผล ควรใช้แบบง่ายก็ได้ เช่น จัดสมุดสำหรับผู้ชมเขียนแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดนิทรรศการศิลปะของอาชีวศึกษาในกลุ่มภาคอื่น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นสภาพและปัญหาการจัดนิทรรศการศิลปะ ระหว่าง อาชีวศึกษากลุ่มภาคกลางกับภาคต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย